

Colegiul Național „Aurel Vlaicu” Orăștie

Șarpele

(proiect multimedia)

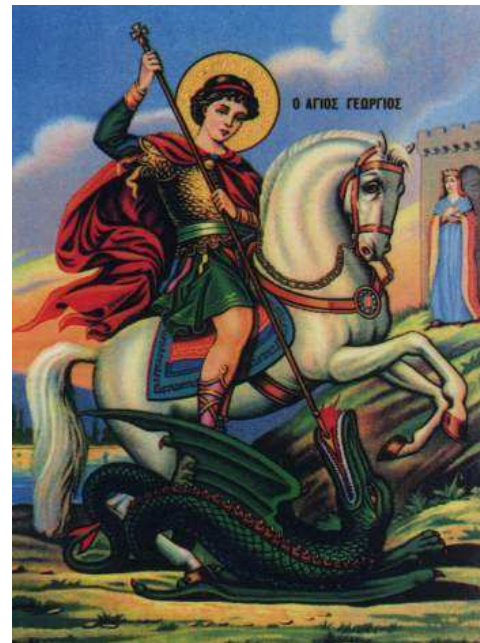
Elev: Mihai Emilian, Iova-Secui
Clasa: a IX-a A
Profesor coordonator: Gabriel Petric

Semestrul I
An școlar 2003/2004

Șarpe, șerpi, s.m. Reptilă (veninoasă) cu corpul cilindric și lung, fără picioare, care se târâște printr-o mișcare ondulată a corpului. ◇ Expr. *A-l mușca pe cineva șarpele de inimă*, se spune când cineva se simte ispitit să facă (sau să spună) ce n-ar trebui. *A-l mușca (pe cineva) șarpele invidiei, al vanității*= A fi cuprins de invidie, de vanitate. *A călca șarpele pe coadă*= A insulta, a supăra pe un om rău, iute la mânie. ◇ Compuse: *șarpe-de-casă*= specie de șarpe neveninos, care trăiește la șarpe pe lângă case (*Natrix natrix*); *șarpe-cu-clopoței*= specie de șarpe veninos din America, lung până la 2 metrii, a cărui coadă este prevăzută cu solzi cornoși care produc un zgomot caracteristic; *șarpe-cu-ochelari*= cobra. ◇ Fig. om rău, viclean [var.: șerpe s.m.] – lat. **serpis, -is** (=serpens, -ntis).



Șarpele este simbol arhetipal și totalizator, un adevărat model simbolic în concepțiile și reprezentările arhaice despre univers. Este legat de cele patru stihii ale naturii: trăiește în **pământ** sau **apă**. Veninul său are proprietățile **focului** celest sau al celui htonian, iar în ipostaza sa fantastică de șarpe înaripat (balaur, dragon) e legat de stihia văzduhului. În mitologiile lumii, apare ca un simbol polimorf, purtând în sine forțele stihiale ale naturii și este socotit animal primordial, întruchipare a materiei prime și a haosului. În numeroase mituri și legende cosmogonice, creația lumii începe cu uciderea și ciopârțirea unui monstru ophidian de către un zeu sau erou civilizator. Ca animal ce își primenește pielea, el este un simbol al renovării ciclice a naturii: tema uciderii „balaurului”, iernii, al secetei, al zăgăsurii apelor, al morții aparente a naturii etc., o dată cu venirea primăverii, o găsim în mitul zeului Ninutra și al șarpelui asag – la sumerieni, în mitul despre Indra și balaurul Vrtra – la vechii indieni, în cel al Sfântului Gheorghe și al balaurului – în creștinismul popular al Europei.



Animal preponderent teluric, înrudit cu un întunericul adâncurilor pământului, șarpele se asociază cu lumea de dincolo, cu moartea și învierea, fiind considerat o încarnare a sufletelor morților, epifanie a strămoșilor mitici mitologern, aproape universal, îl regăsim și în credințele daco-românilor, despre șarpele casei, având atributele unui *lar domesticus*.

Șarpele casei este întruchiparea zoomorfă a sufletului strămoșului păzitor al casei, în mitologia populară românească. El se numește și *Ceasornicul casei* sau *Știma casei*. Se crede că are înfățișarea unui șarpe obișnuit, dar culoarea solzilor săi este albă, albicioasă sau alb-galbenă din cauză că trăiește numai la umbră. Care casă își are *Șarpele* ei: „Dacă șarpele fuge de la casa cuiva, atunci acea casă are să rămână pustie sau are să moară mai mulți din casă.” (T. Pamfilie, *Dușmani și prieteni*). Se presupune că el trăiește sub pragul casei sau în pereții ei, i se aduceau ofrande periodice, i se lăsa o strachină cu puțin lapte în ea. Celălalt nume de *Ceasornic al casei*, vine de la credința românilor că ticăitul ce se aude, mai ales pe timp de vară, în casele vechi, ar veni de la acest șarpe sau de la un spirit cu funcție asemănătoare, care are înfățișarea unei musculițe, ce bate din aripi. El este garantul prosperității. „Se spune că acea casă în a cărei pereți se aude noaptea un sunet de tic-tac, care provine de la șarpele casei, este norocoasă.” (A. Gorovei, *Credințe și superstiții*). Șarpele casei apare și ca imagine iconică în ornamentica țărănească. Simbolul șarpelui este sculptat pe stâlpii pridvorului, a ramei ușii, pe grinda mare de la camera de oaspeți, deasemenea este sculptat și pe stâlpul sau crucea de mormânt, când a murit ultimul stăpân al casei.

Șarpele poate fi socotit un arhetip al ambivalenței specifice tuturor simbolurilor fundamentale și o ilustrare vie a anulării sau contopirii contrariilor în gândirea arhaică. Forma sa alungită îi conferă un simbol falic, dar el este, în același timp, și un „pântec” elastic și devorator – de aici asocierea cu un principiu feminin. Neavând exteriorizate diferențele de sex, el apare și ca ființă androgină, îmbinând în sine cele două principii polare și complementare: yang și yin.

În simbolica alchimiștilor, materia primă e redată printr-un șarpe sau a lui Mercurius bisexuat.

Simbolismul șarpelui transgresează granițele dintre materie și spirit; întruchiparea materiei primare, a pământului și a apei, a amestecului dintre elementele naturii, el este,

concomitent, și o încarnare a rațiunii supreme, a Logosului divin sau a inteligenței satanice (funcție pe care o capătă șarpele din paradis al mitului biblic).

La greci era consacrat Athenei, zeița înțelepciunii, născută din capul lui Zeus, patroana artei și a meșteșugurilor.

În folclorul românesc este recvent întâlnit motivul achiziției „limbii păsărilor” metaforă a cunoașterii absolute, de către cel ce mănâncă din carnea șarpelui sau cel căruia șarpele „Îi scupă în gură”, lucru ce li se întâmplă unor eroi din basm sau legendă.

Șarpele mito-poetic întruchipează în sine dialectica binelui și a răului universal: monștrii ophidieni sau aducători de moarte, haos, distrugere și potopire, dar tot ei sunt păzitorii comorilor ascunse, întruchipările zoomorfe ale zeilor și eroilor civilizatori.

Animal sacru aproape în toate religiile arghaice ale lumii, șarpele a lăsat o urmă adâncă în conștiința și în memoria inconștientă a umanității. Literatura consacrată acestui simbol arhetipal este tot atât de bogată ca și pletora de semnificații simbolice pe care ophidianul ori saurianul lumii imaginarului o poartă cu sine în istoria culturii și civilizației universale. Cea mai mare parte a acestui simbolism mito-poetic se regăsește în folclorul și în datinile românilor, unde șarpele se numără printre puținele animale cu nume tabuizat. În ziua Alexiilor (17 martie) când se crede că „înviază șerpilor și alte gângăni veninoase” este interzis a se pomeni cuvântul șarpe, „ca să nu-i muște șarpele peste an” (A. Fochi, *Datini și eresuri*). El este adesea numit perifrastic prin cuvinte ce ne trimit la cultul strămoșilor tolenici: moș, moșneagul, moșul codrului (Silvia Chițimia, *Balada „Șarpele”*).

Șarpelui îi sunt dedicate multe sărbători din an: Măcenicii (9 martie), Alexiile (17 martie), Blagoveșteniile sau Buna Vestire (25 martie) când se crede că șerpilor ies din pământ și toamna: Probajne sau Schimbarea la față (6 august), Sf. Maria Mare (15 august), Sf. Maria Mică (8 septembrie), Ziua Crucii (14 septembrie) când șerpilor intră sub pământ și oamenii nu mai au voie să-i omoare.

În aceste zile se efectuau diferite rituri magice, menite să-i ferească pe oameni de șerpi și de mușcătura șarpelui: „La Mucenici să te afumi, să dai ocol casei cu treanță aprinsă,



că e bună de mușcătură de șarpe.” (A. Gorovei, *Credințe și superstiții*). Șarpele poate fi făcut inofensiv cu ajutorul unor animale ce întruchipează un principiu piric, de pildă ariciul: „Ca vaca să nu fie mușcată de șarpe, să o speli cu piele de arici” (A. Gorovei, *Credințe și superstiții*). „Cine bea zeamă trecută prin cămașe de șarpe scapă de friguri” (A. Gorovei, *Credințe și superstiții*).

Horoscopul. În diferitele forme ale sale, raportate la perioade (an, lună, decadă) sau la diferite influențe regionale cuprinde generalități despre *zodii* sau *semne astrologice* anuale (Chinezești), lunare (Europene), sau decadale (numite și Druidice-Arborii). Fiecare Zodiac este bazat pe anumite cicluri și o serie de “simboluri” universale: elementele (foc, apă, aer, pământ, lemn – mai ales în zodiacul Chinezesc), calitățile (cardinal, fix, mutabil) și polaritățile (feminin-masculin sau yin-yang), din toate aceste combinații de elemente rezultând caracteristici proprii fiecărui individ.

Persoana născută sub semnul Șarpe este cel mai adânc și mai enigmatic gânditor din tot ciclul. Este înzestrat din naștere cu p înțelepciune spre propriul bine. Este un mistic în toată regula. Plin de grație și cu vorba caldă îi plac cărțile bune, mâncarea, muzica și teatrul de bună calitate. Va gravita în jurul tuturor lucrurilor fine din viață. Cele mai frumoase femei și cei mai puternici bărbați înclină să aparțină acestui semn. Deci, dacă sunteți unul din apropiații Șarpelui, atunci sunteți într-o companie bună. O persoană sub acest semn nu va avea încredere decât în propria judecată li nu comunică bine cu ceilalți. El nu ascultă decât de propriile-i reflecții și nu de alte sfaturi. Cel mai adesea va avea dreptate în ceea ce-l privește!

Ca și Dragonul, Șarpele este un semn karmic. Viața se va termina în glorie sau în tragedie, după cum dictează acțiunile sale trecute. Și deși va nega totdeauna gândirea sa sofisticată ascunde multă superstiție. Oamenii de sub alte semne întârzie sau amână plățile pentru viața viitoare, dar Șarpele este destinat să-și plătească toate datoriile din viață înainte de a o părăsi! Poate de asemenea să fie doar o alegere a sa, pentru că el este neobișnuit de intens și are ambiția de a stabili „scorul general” în mod conștient sau nu, în tot ceea ce face. Nu este posibil ca un astfel de om să fie necăjit de probleme financiare. Este un norocos că

are tot ce-și dorește. Șarpele învață repede. El poate recupera cu o viteză amețitoare ceea ce pierde și de regulă este foarte prudent și viclean în afaceri.

Își tănuiește cu grijă secretele mai ales că multe dintre ele sunt de-a dreptul cutremurătoare. Elegant în vorbire, îmbrăcăminte și maniere, el nu se complace în discuții sterile, sau în frivolități. Poate fi generos cu banii săi, dar este cunoscut a fi nemilos, crud atunci când dorește să atingă un scop important. Nu se va liniști până ce nu va elimina pe toți adversarii ce-i stau în cale. Unii dintre Șerpi pot avea un mod de a vorbi leneș sau încet, dar asta nu reflectă în nici un caz viteza lor de deducție sau acțiune. În general, sunt foarte atenți la ceea ce spun.

Șarpele este unul dintre cele mai tenace semne ale ciclului. Toți șerpii au simțul umorului. Desigur, fiecare are „marca” sa: unii preferă să fie seci, alții sardonici, batjocoritori, sclipitori sau chiar diabolici în același timp. Cel mai bun moment pentru a-l observa este atunci când ei sunt forțați. Dacă este într-o criză, poate să arunce o glumă pentru a mai înveseli atmosfera. Chiar și când e doborât de multe neazuri, șarpele nu-și va pierde sclipirea. Uneori orientalii privesc șarpele ca pe o creatură supranaturală cu o tușă de sinistru. Asta din cauză că lipsește o lungă perioadă și renaște schimbându-și pielea de fiecare dată devenind mai mare. Aceasta simbolizează capacitatea de a renaște și de a scăpa dintr-un conflict cu o vigoare refăcută. În momentele de neazuri și supărări, șarpele este un bastion de putere pentru că își menține trează prezența de spirit. Poate face față veștilor proaste și dezastrelor cu mult aplomb. Are un profund simț al responsabilității și un nesecat izvor de scopuri de înfăptuit. Această constantă ardoare de a face ceva, cuplată cu o mască hipnotică naturală, îl pot duce pe cele mai înalte culmi ale puterii.

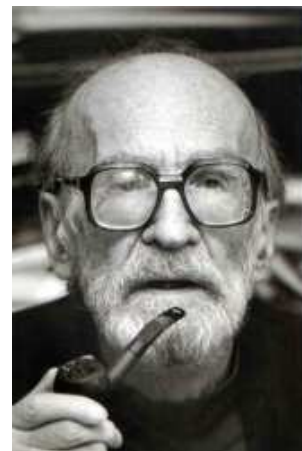
În literatură, muzică, cinematografie, pictură, sculptură, numeroși scriitori, compozitori, regizori, pictori, sculptori au adus în operele lor simbolul șarpelui.

Simbolul șarpelui în literatura:

a. română

Unul dintre scriitorii români care a abordat în operele sale simbolul șarpelui este *Mircea Eliade*. S-a născut în 1907 la București, istoric al religiilor, scriitor și filozof român, membru post-mortem al academiei române (1990) a studiat la Universitatea din București și Calcutta.

Asistent din 1933, la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității București, participă la activitățile grupării Criterion. Atașat cultural în Marea Britanie (1940), Portugalia (1941-1944), s-a stabilit în Franța (1945-1956), apoi în S.U.A. Profesor universitar la Chicago unde catedra de Istoria religiilor pe care a condus-o poartă numele său. Membru a numeroase academii și societăți științifice străine. Spirit al totalității, enciclopedist, Eliade a încercat să fundamenteze o disciplină integratoare, autonomă. După Mircea Eliade, lumea modernă a pierdut sentimentului sacrului. Filozofia lui constă în încercarea de a reconstitui spiritualitatea omului și de a-i conferi dimensiunea cosmică, prin regăsirea miturilor și refacerea unității interioare. A scris multe studii de istoria religiilor: „Tratat de istoria religiilor”, „Mitul eternei reîntoarceri”, „Sacrul și profanul”, „Nostalgia originilor”, de la Zalmoxis la Genghis Han, istoria credințelor și ideilor religioase; indianistică: „Yoga. Nemurire și libertate”; orientalistă: „Alchimie asiatică”, „Șamanismul și tehnicile extazului”; mitologie: „Imagini și simboluri”. Eliade consideră că renașterea literaturii este posibilă numai prin redescoperirea funcțiilor mitului. Rolul literaturii este acela de a surprinde „hierofaniile” (manifestările sacrului) în cotidian. În proza sa există mai multe niveluri: unul realist, de influență gidiană, care se circumscrie esteticii autenticității („Isabel și apele diavolului”, „Maitreyi”, „Întoarcerea din Rai”, „Huliganii”), altul fantastic, mitic („La țigănci”, „Pe strada Mântuleasa”, „Noaptea de Sânziene”, „În curte la Dionis”). Proza fantastică pendulează între simbolul folcloric românesc („Domnișoara Christina”, „Șarpele”) și cel indic („Secretul doctorului Honigberger”, „Noți la Seranpore”). Fantasticul său, de tip mitic, este original prin întrepătrunderea permanentă a sacrului cu



profanul. Un loc aparte în opera lui, îl ocupă jurnalul și memoriile („Șantier”, „Romanul adolescentului miop”, „Memorii”, „Jurnal”). Eseistică („Solilcovii”, „Oceanografie”, „Fragmentarium”, „Insula lui Euthanasius”, „Comentarii la legenda Meșterului Manole”). A fost coordonator al „Enciclopediei religiilor” (16 vol.), apărută postum.

A murit în 1986.

Șarpele

În creația lui Eliade șarpele este un semn al renașterii, al infinitului și al dedublării, demon și virtualitate a focului, bază a lumii, zeuhtonian, așezat la originea oricărei cosmogonii, șarpele este considerat de către el și animal lunar, fertilizator și etern: „Relațiile dintre femeie și șarpe sunt multiforme, însă ele nu pot fi în nici un caz explicate global printr-un simbolism erotic simplist. Șarpele are semnificații multiple și printre cele mai importante, se cuvine să considerăm regenerarea sa. Șarpele este un animal care se transformă.”

Fiind o epifanie a lunii șarpele controlează viața ritmică și devenirea feminină: „Același simbolism central de fecunditate și de regenerare supuse lunii și distribuite de astrul însuși sau prin forme consubstanțiale (Magna Mater, Terra Mater) explică prezența șarpelui în iconografia sau riturilor Marilor Zeițe ale fertilității universale. Ca atribut al Marii Zeițe, șarpele își păstrează caracterul lunar (de regenerare ciclică) uni tu caracterul teluric”.

Spirit al adâncurilor, reprezentând forțele necontrolate ale naturii, șarpele este totodată și cunoscător al secretelor, izvor de înțelepciune. Având legături magico-religioase cu apele, el este socotit adesea un spirit acvatic protector, asociat ploii fertilizatoare – Șarpele cu pene simbol al norilor și al curcubeului. Animal magic, salvator sau dușman al omului, șarpele este după cum spune Durand, un „recensământ complet al posibilităților naturale”, dar atributul său simbolic dominant este dat de sensul transformărilor, echivalent cu timpul și curgerea lui; în ipostaza de *uroborus* – șarpele care-și înghite coada – el sugerează veșnica prefacere a morții în viață și invers, infinitul, sensul dumnezeirii și *imago mundi*. Prototip al roții zodiacale, emblema a materiei în continuă transformare, dar și simbol al lumii limitate – prin evocarea imaginii cercului –, *uroborus* a fost pentru primii alchimiști

greci și semnul dispariției materiei „compoziția care este în întregimea ei devorată și topită, dizolvată și transformată prin fermentație”. De asemenea șarpele este și obstacolul de care se lovește omul în căutarea absolutului; el apare în multe mituri ca paznic al Arborelui Vieții, ca „adversar al nemuririi deși Ghilgameș și Adam pierd dreptul la eternitate nu doar din cauza șarpelui, ci și a propriei lor prostii”.

Pentru creștinism șarpele reprezintă ispita și viclenia, fiind o transfigurare a diavolului.

În opera artistică a lui Eliade, simbolul apare doar ca sens mitic ca duh al apelor, ca mire etern și dezamăgit.

Scriere de tinerețe romanul „Șarpele” imaginează o întâmplare stranie la care participă un grup venit să petreacă o noapte la mănăstire și Sergiu Andronic, un tânăr misterios răsărit ca din Pământ. Acesta din urmă inițiază un joc de gajuri și treptat, îi cucerește pe toți. El spune lucruri ciudate. Cunoaște povestea despre moartea arghirei, frumoasa din lapte, și afirmă că are sentimentul că a trăit continuu în acel loc de la începutul mănăstirii. Simte tulbure apropierea unui șarpe și înainte de miezul nopții, îi hipnotizează pe toți așezându-i într-un cerc magic, în mijlocul căruia cheamă șarpele și îi vorbește, mai exact află că „dobitocul blestemat, rămas fără soață” a venit la nunta Dorinei, logodnica lui Manoilă. Toți au vise semnificative; Dorinei, visul îi relevă că este mireasa moartă a șarpelui și ea pleacă, îndată ce se trezește, în insula din mijlocul lacului, unde o așteaptă Andronic, întruchiparea șarpelui.

Aici șarpele apare ca spirit al mormintelor, revenit în lumea celor vii, ca să ceară un suflet: „Cine știe cine nu are odihnă pe lumea cealaltă și a trimis șarpele ăsta necurat atât de departe, tocmai în casă... Numai să nu ceară și pe altcineva. Să nu mai ceară vre-un mormânt, că sunt li semne din astea...”. Șarpele își caută mireasa pentru a rupe blestemul despărțirii lor; mire și stăpân al adâncurilor el trăiește la nesfârșit devenirea prin nuntă și moarte; la începutul lumii, el și-a pierdut mireasa care nu a știut să respecte interdicția de a nu-i rosti numele și de atunci revine periodic pentru a recupera experiența ratată; povestea despre fata moruzeștilor, Arghira, reprezintă o astfel de devenire. Fata este adusă la

mânăstire, și după trei zile moare în chip misterios. Dorina este pregătită prin intermediul visului, ea își învinge frica, ajunge în insulă și respectă interdicția.

Conform credinței populare, șarpele întors din mormânt bea lapte sau vin îndulcit cu miere, simboluri ale vieții profane, dăruite de cei vii pentru a-l îmblânzi, pentru a-l integra în lumea vie. Andronic bea vin cu lăcomie și uitând de sine, ca în somn săvârșește un act de hipnoză colectivă: el aduce în hora fetelor un șarpe mare și sur, ale cărui mișcări molatice întrețin starea generală de transă: „Când se apropie de lacul de lumină, se opri o clipă amețit. Apoi se îndreptă spre Andronic. Parcă lumina lunii îl vrăjise și pe el, căci se târa acum cu o grație somnoroasă și în fiecare nouă împletitură îi înfiora solzii întunecați”. Sub imperiul lunii, vrăjiți de descântecul lui Andronic, toți au stări halucinatorii, șarpele răscolește complexe ale fiecărui, ia forme care ilustrează obsesii adânci. Liza are în minte o romanță („În părul meu odată blond / E o șuviță argintie...”) care o face să se gândească la îmbătrânire și degradare și de aceea șarpele pentru ea se transfigurează în fâșii de lumină, care îi trezesc melancoliile și dorințele, apoi devine o nefirească săgeată de carne.

Pentru Dorina, șarpele înseamnă chemare, groază și dezgust: „Dorinei i se păru că șarpele vine de-a dreptul spre ea și o subită teroare luă locul vrajei dinainte. Ca și cum s-ar fi trezit deodată în fața unui lucru cu neputință de privit cu ochii, a unui lucru groaznic și primejdios, neîngăduit vreunei fete să-l vadă. Apropierea șarpelui îi sugera parcă răsuflarea, risipindu-i sângele din vine, topindu-i carnea întreagă într-o groază împletită cu fiori necunoscuți, de dragoste bolnavă. Era un amestec straniu de moarte și respirație erotică în legănarea aceea hidoasă, în lumina rece a reptilei”.

Sub impresia recentă a jocului cu gajuri, când văzuse ceasul lui Stamate, Vladimir asociază șarpele cu acest obiect: „Un cadran de ceas fosforescent, care se făcea tot mai mare, până ce-l orbi cu luminile lui verzi, lunare; și în mijloc, șarpele”. Așadar transformarea, teroarea morții și chemarea iubirii, timpul însuși, sugera de șarpele ceas sunt semnele magice pe care le percep oamenii în intimitatea și sub vraja șarpelui.

Simbol al seducției și al înlănțuirii, șarpele fascinează și induce sensul și metamorfozele devenirii. El reprezintă aici forța unui loc sacru, este spiritul teluric și stăpânul apelor, înspăimântător, vrăjit și ispititor, el reunește chiar sensurile vieții.

În altă scriere, șarpele apare ca marele zeu, dătător de viață, Sarparâja, Marele Șarpe, duhul adormit al lumii, care nu trebuie deranjat de om. După ce cineva ucide un șarpe timpul este bulversat, iar personajele pătrund într-o altă dimensiune temporală.

Poetul *Adrian Maniu* s-a născut la București în anul 1891. După debutul caracterizat printr-o atitudine de frondă, parodică și demitizantă (vol. de poeme în proza „Figurile de ceară” și poemul în versuri „Salomeea”), a combinat în poezia sa teme tradiționaliste cu expresia modernistă. Lirică peisagistică și erotică, valorificând filonul baladesc și mitologia populară, în viziuni picturale stilizate, ce sugerează naivitatea, rusticul și hieratismul icoanelor bizantine („Lângă pământ”, „Cartea țării”), sau exprimând în manieră expresionistă neliniștile din sufletul poetului („Cântece de dragoste și moarte”, „Drumul spre stele”). Proză lirică („Din paharul cu otravă”, „Jupânul care făcea aur”), teatrul de factură expresionistă („Meșterul”, „Lupii de aramă”); eseuri („Theodor Aman”, „La gravure sur bois en Roumanie”) și cronici de artă plastică. A murit în 1968.

Din creația acestui autor face parte și poezia „Șerpoaica”

Șerpoaica

Fiară cu trup inelat și stemă-n frunte...
Din adânc de codru, strecurată la fântână
Te-au văzut păstorii care mână,
În primăvară oile pe munte

Peste pietre încremenită în unduiri înghețate,
Ca un izvor coborât în văgăună,
Un cap mic, fecioresc, pironeste priviri încruntate.
Numai pe grumaz tremură strop de lună.

Scoborâtă din mii de ani de povești,
Carne de vis, podoabă cu solzi de aur,

Jumătate femeie, jumătate balaur,
Și tot ce-a fost, și tot ce încă nu este.

Paznică la zidurile de stânci trăznite
Fără de ură, fără de milă,
Săgetând întrebări ce nu trebuiesc ghicite
Pentru ca în prăpastie să crească țestele movilă...

Ochii plâng omenește, dar lucesc a fiară,
Umbra crește de moarte o viață nouă.
Și peste drumețul menit să piară,
Roșie, înflorește limba crestată-n două.

Vasile Voiculescu (1884-1963)

Prozator și poet, născut la Pârscov – Buzău este un fiu de țărani cu stare. Studii liceale le face la Liceul „Gh. Lazăr” - București. Înscriș la Litere, trece după doi ani la Medicină (1930) și își ia doctoratul în 1910. Se căsătorește cu Maria Măttescu, studentă și ea la Medicină, cunoscută în satul sau natal Pârscov. I-a închinat poezii și scrisori de dragoste.



Practică medicina la țară, e medic militar la Bârlad. Totodată scrie versuri și debutează editorial cu „*Poezii*” (1916). Ia Premiul Academiei pentru volumul „*Din țara zămbrului și alte poezii*” (1918). Doctor la București, dar pasiunea scriitoricească se amplifică, scriind și povestiri reușite. A făcut 4 ani de detenție în închisorile comuniste (1958-1962). Moare, doborât de boală, în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, la București (Str. dr. Staicovici 34).

Cel care, după 1948, a suferit cumplit pentru convingerile sale democratice (băgat la 74 de ani în penitenciar, interzicându-i-se să publice) ne-a lăsat o operă literară de rafinament artistic. În poezie, volumele „*Pârğa*”, „*Poeme cu îngeri*”, „*Urcuș*”,

„Întrezăriri”. În proză (postum): „*Capul de zimbru*”, „*Ultimul Berevoi*”, amândouă povestiri; romanul „*Zahei orbul*” și „*Teatru*”, unele dintre ele scrise în perioada când a fost exclus din viața literară.

Șarpele

Aidoma cu apa alunecos și verde,
Ieșit din lutul galben, din pietre și dudău,
Se cuibărise-n prunduri lumina să-l dezmierde,
Neștiutor de bine, nevinovat de rău.
Vechi voievod al lumii cu vârsta grea de stâncă,
Domnea semeț în zare de solzi peste nisip;
Venit din noaptea lumii nu-și scuturase încă
Nici roua de pe gânduri, nici visul de pe chip.

Simțind cum se preface prin chin și năruire,
Scăpa din asprul clește al trupului vărgat,
Și-amețit de vraja din tainica-nnoire,
Înnăpârlea pe prunduri un șarpe-nverigat.
De spotmolit ca gheața din aspra-ncătușare,
Se cufunda în raze și se urca-n senin
Și nu știa el singur în marea lui visare
De se umplea pe-ncetul cu soare ori venin.
La fel de gol, de verde și unduios ca apa,
Plutea, idee pură, în sânul caldei firi,
Când l-a zărit un paznic, și-l ciopârții cu sapa.
Zvârlit din slăvi în carne cu crâncene zvâcniri,
El n-a știut, și-n somnu-i lupta să se adune.
Cătându-se-n tărână fărâmele s-aleg,
Și până ce amurgul s-a stins ca un tăciune,

În fie ce frântură s-a zvârcolit întreg.

Din volumul „Destin”, 1933

Șarpele

Am întâlnit un șarpe împodobit splendid
În verdea lui armură cu stropi de-azur și soare
Se odihnea cuminte la margini de ogoare
Și-n pielea lui tot cerul se răsfrângea candid.

Părea că e acolo un giuvaer de vis,
Să-l iei ca din tezaur să ți-l înfigi la piept.
Am ridicat călcâiul. El m-a privit lin, drept,
C-o grea făgăduință în ochiul lui deștept:

Știi că e păcatul... și nu l-am mai ucis!

Sâmbătă, 15 octombrie 1955, București

Marin Sorescu (n. 1936, la Bulzești, Dolj - m. 1997, București)

Poet și dramaturg reprezentativ al zilelor noastre. Școala primară o urmează în comuna natală și liceul "Frații Buzești" la Craiova de unde este transferat la Școala Medie Militară Predeal, absolvită în 1954. Face Facultatea de Filologie din Iași (1955-1960). Stabilite la absolvire în București, cu o ascensiune rapidă în lumea literară, ca poet, romancier, dramaturg, eseist. A debutat cu volumul de parodii „*Singur printre poeți*” (1964). Se impune, prin stilul său original cu volumele: „*Poeme*” (1966, Premiul Uniunii Scriitorilor), „*Tușiți*” (1970), „*La liliaci*” (1973). Dramaturgia e excepțională: „*Iona*”, „*Paracliserul*”, „*Matca*”, „*Există nervi*”, „*A treia țepă*”, „*Răceala*”. A primit „*Premiul Herder*” în 1991. Membru al



Academiei, după revoluția din 1989. În plină glorie, o boală necruțătoare îl seceră prea devreme pentru un creator care ne mai putea da capodopere.

Șarpele casei

Venea din curte și intra într-o gaură

Din beciul casei.

Era un șarpe gulerat, mai mult alb, alburii.

George era copil: - Uite șarpele, uite șarpele!

Și baba: Nu da în el,

Că ăsta e șarpele casei.

Nu face nimic.

Deocamdată nu i-a făcut nimic.

Dar peste o jumătate de an, ori un an,

Iar l-a văzut. Si l-a lovit c-o măciucă.

Se încolăcise pe ciomag și el a ridicat

Ciomagul în sus, si era să-i cadă în cap.

Se zvârcolea să moară.

Și la urmă i-a părut rău.

Da' ce s-a supărat mama când a aflat!

Si când ne-a ars, mai târziu, casa

Zicea: „Vezi? Ai omorât șarpele casei...”

Lucian Blaga (1895-1961)

"Destinul omului este creația" spunea scriitorul. Toată viața sa a fost creație: poetică, teatrală, filosofică.

Primul poet mare pe care ni l-a dat Ardealul după Unirea din 1918. Născut la 9 mai la Lancrăm-Alba, ca fiu de preot. Curios pentru tinerii cititori (mai ales copiii) e următorul amănunt: viitorul poet și filosof n-a putut vorbi până la 4 ani, fiind "mut ca o lebădă", cum singur spunea.



Își revine și dovedește, mai apoi, că e foarte inteligent. După studii în țară (Sebeș, Brașov, Sibiu), urmează Universitatea din Viena și-și ia doctoratul în filosofie (1920). Apoi îmbrățișează cariera diplomatică (Varșovia, Praga, Berna, Viena, Lisabona), timp de 12 ani. E ales în 1936 membru al Academiei și numit profesor de filosofia culturii la Universitatea clujeană. În perioada comunistă, a avut mult de suferit, fiind îndepărtat de la catedra universitară, marginalizat la Filiala din Cluj a Academiei și la biblioteca universitară. Este înmormântat în grădina bisericii din satul natal Lancrăm, lângă Sebeș. Volume de versuri: „*Poemele luminii*” (1919, debut), „*Pașii profetului*” (1921), „*În marea trecere*” (1924), „*Lauda somnului*” (1929), „*La cumpăna apelor*” (1933), „*La curțile dorului*” (1938), „*Nebănuitele trepte*” (1943), „*Poezii*” (1962).

Piese de teatru: „*Zamolxe, mister păgân*” (1921), „*Meșterul Manole*” (1927), „*Avram Iancu*” (1934), „*Arca lui Noe*” (1944) și postum „*Anton Pann*” (1964).

A publicat aforisme („*Pietre pentru templul meu*”, „*Discobol*”) și memorialistica („*Hronicul și cântecul vârstelor*”).

Opera filosofică e dominată de cele patru trilogii: „*Trilogia cunoașterii*” - 1943, „*Trilogia culturii*” - 1944, „*Trilogia valorilor*” - 1946 și „*Trilogia cosmologică*” (neterminată).

Către cititori

Aici e casa mea. Dincolo soarele și grădina cu stupi.

Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă

și așteptați să vorbesc. -- De unde să-ncep?
Credeți-mă, credeți-mă,
despre orișice poți să vorbești cât vrei:
despre soartă și despre șarpele binelui,
despre arhanghelii cari ară cu plugul
grădinile omului,
despre cerul spre care creștem,
despre ură și cădere, tristețe și răstigniri
și înainte de toate despre marea trecere.
Dar cuvintele sunt lacrimile celor ce ar fi voit
așa de mult să plângă și n-au putut.
Amare foarte sunt toate cuvintele,
de-aceea -- lăsați-mă
să umblu mut printre voi,
să vă ies în cale cu ochii închiși.

Eva

Când șarpele întinse Evei mărul, îi vorbi
c-un glas ce răsuna
de printre frunze ca un clopot de argint.
Dar s-a întâmplat că-i mai șopti apoi
și ceva la ureche
încet, nespuse de încet,
ceva ce nu se spune în scripturi.

Nici Dumnezeu n-a auzit ce i-a șoptit anume
cu toate că asculta și el.
Și Eva n-a voit să-i spună nici lui Adam.
De-atunci femeia ascunde sub pleoape o taină

și-și mișcă geana parca-ar zice
că ea știe ceva,
ce noi nu știm,
ce nimenea nu știe,
nici Dumnezeu chiar.

Glas în Paradis

Vino să ședem subț pom.
Deasupra-i încă veac ceresc.
În vântul adevărului,
în marea umbr-a mărilor,
vreau părul să ți-l despletesc
să fluture ca-n vis
către hotarul pământesc.

Ce grai în sânge am închis?
Vino să ședem subț pom,
unde ceasul fără vină
cu șarpele se joacă-n doi.
Tu ești om, eu sunt om.
Ce grea e pentru noi
osânda de a sta-n lumină!

Nichita Stănescu (n. 1933, Ploiești - m. 1983, București)

Cel care va deveni poet reprezentativ al timpului nostru, răsfățat de public și critici, e primul născut al Tatianeii și al lui Nicolae Stănescu (singur spune că e născut "dintr-un țăran român venit la oraș și dintr-o rusoaică"). Primește numele celor doi bunici: Nichita și Hristea. Urmează liceul la Ploiești și Facultatea de Filologie la București (1957). Debutează la „*Tribuna*”. Redactor la „*Gazeta literară*”, „*România liberă*”, „*Luceafărul*”. Debut editorial: „*Sensul iubirii*” (colecția „*Luceafărul*”, 1960). Premii pentru poezie, dintre care cel mai important este „*Premiul Herder*” (1975). Viața de boem, mereu ispitit de darurile lumii înconjurătoare, l-a costat scump: se stinge la numai 50 de ani. Lasă un nume legendar și cărți importante în literatura postbelică: „*O viziune a sentimentelor*”, „*Dreptul la timp*”, „*11 elegii*”, „*Alfa*”, „*Oul și sfera*”, „*Necuvintele*”, „*Un pământ numit România*”.



Cântec de lună nouă

Eh... Cum te fugăream pe-acoperișe
jucând în ochii goi tăceri piezișe
și visul de zăpezi și visul frate,
pe vremea când eram pisici dungate.

Avea fulgul clipei căzătoare
mă îmbrăca în frig și în ninsoare
motan de aur alb; urlând întruna,
m-amestecam pe-acoperiș cu luna.

Se svârcolea lung șarpele sub casă,
dar din ureche nu vroia să iasă
și-mi aducea vifornița nebună,
prin dinți, zăpezile cu gust de lună.

Jucând în ochii goi tăceri piezișe,
cum te mai fugăream pe-acoperișe
până în zarea lutului din aștri,
ca să te-mbrac în ochii mei albaștri.

București, noiembrie 1955

Viața mea se iluminează

Părul tău e mai decolorat de soare,
regina mea de negru și de sare.

Țărnul s-a rupt de mare și te-a urmat
ca o umbră, ca un șarpe dezarmat.

Trec fantome-ale verii în declin,
corăbiile sufletului meu marin.

Și viața mea se iluminează,
sub ochiul tău verde la amiază,
cenușiu ca pământul la amurg.
Oho, alerg și salt și curg.

Mai lasă-mă un minut.

Mai lasă-mă o secundă.

Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip.

Mai lasă-mă o briză, o undă.

Mai lasă-mă un anotimp, un an, un timp.

Alice Călugăru (pseud.: Alice Orient) s-a născut în 1886, nu se știe precis anul morții. Se consideră că a murit în anul 1924. Scriitoare română, stabilită la Paris, în anul 1906. A scris lirică romantică („*Viorele*”), dominată de sentimentalism și livresc, sau simbolistă. A scris un roman poetic, cu elemente autobiografice („*Tunica verde*”), scris în limba franceză.

Șerpii

Sub falnica desfășurare de crengi a umedei păduri,
Mă culc în ierburi legănate, și-n palme tâmplele-mi se razmă;
Și nu las somnul să mă-nfrângă cu-a buruienilor mireasmă,
Că lin încep să șuier cântul ce cheamă șerpii lungi și suri.

Și vie alunecând subt frunze, cu-ncete mlădieri de ape,
Cu zvârcoliri de-ascunse flăcări verzui, ce-ar tremura subt jar,
Să-ntindă asprii către mine vicleanul cap triunghiular,
În care turburi ochi veghează sub străveziile pleoape.

Cu-o fluierare prelungită începe necunoscutul cânt,
Ce-o să-i adune de departe și-amăgitor o să-i dezmiere.
Și ei se vor târî spre mine pe mușchiul înflorit și verde
Ieșind pe rând din întuneric, cum ies izvoare din pământ.

Și iată că de pretutindeni aud un foșnet de tufișuri;
Erau încolăciți pe ramuri, ca lanțul iederei vicleni;
Își plămădeau prin ierburi crude veninul lor de buruieni;
Dormeau cu apele pădurii, ascunși sub grelele pietrișuri.

Dar când descântecu-mi departe zvârli întâiul lui fior,
Deodată fiecare-n codru lăsat-a cuibul singuratic,

Și-nvinși de jalea prelungită a fluieratului cromatic,
Își măsurară-n ritmu-mi straniu, încet alunecare lor.

Veniți, o, șerpi târând prin ierburi, pe mlădiosul vostru pântec,
Prin ierburi lungi – ca lănci – prin pietre, al vostru chip de vis!
Veniți, voi, ce vă-ncovoiați, ca lanțuri, de-acum sunteți înlănțuiți
De necurmatele cadențe nemaicântatu-mi cântec.

Veniți misterioși și falnici, voi, fermecați de-un glas străin!
De-acuma zvârcolirea voastră numai în ritmul lor se schimbă
Și fără vlagă e-mpotrivă-mi primejdioasa voastră limbă,
Ce ca o floare otrăvită înalță amarul ei venin.

Eram prin ierburi lungi culcată și v-așteptam cu ochi de pândă
Ș-acum voi mi-ați adus întreaga putere-a tainicei păduri,
Și viclenia-i mi-ați predat-o cu-nșelătoare cotituri;
Iar fluierarea mea, de-acuma, se schimbă-n cântec de izbândă.

Mă reazăm de-un copac, și-acolo aștept tot neamul vostru-nvins,
Să mi se-adune la picioare cu trupuri agere de spadă,
Să-nalț, încolăcind pe brațu-mi, sălbateca mea pradă
Și-n cingători însuflețite să las să-mi fie brâu-ncins.

Făr' de putere împotrivă-mi, pădurea-întragă-mi este roabă,
Ea, ce mă-nlănțuia cu aspra-i mireazmă și cu teama-i grea,
De-acum împărăția-i toată de teamă și fior e-a mea,
Și-nveninata-i vrășmășie e cucerita mea podoabă.

Gellu Naum s-a născut la 1 august 1915 la București. Este fiul poetului Andrei Naum (mort în luptele de la Mărășești) și al Mariei Naum.



Între 1933 și 1937 urmează cursurile Universității din București, studiind filozofia. În 1938 pleacă la Paris (la îndemnul prietenului său, pictorul Victor Brauner, pe care-l cunoscuse în 1936), unde își continuă studiile de filozofie la Sorbona, pregătind un doctorat despre Abélard. Prin intermediul lui Brauner ia contact cu grupul suprarealist francez animat de André Breton.

În 1939 se întoarce în țară, unde va fi mobilizat și trimis pe frontul de Răsărit. Profund marcat de experiența războiului, se îmbolnăvește grav în 1944, fiind demobilizat.

În 1941 se constituie grupul suprarealist român (alcătuit din Gellu Naum, Gherasim Luca, D. Trost, Virgil Teodorescu și Paul Păun), a cărui activitate, deosebit de intensă între anii 1945-1947, îl va face pe Breton să afirme: "Centrul lumii s-a mutat la București". După decembrie 1947, în condițiile impunerii realismului socialist ca unică formă de exprimare, grupul se destramă, iar pentru Gellu Naum începe o lungă perioadă de privațiuni și tăcere.

Între 1950 și 1953 predă lecții de filozofie la Institutul Agronomic, iar mai apoi își câștigă existența din traduceri (Diderot, Stendhal, Hugo, Dumas, Jules Verne, Gracq, Prévert, Char, Kafka, Beckett).

După 1968 poate publica din nou. Universul lui poetic singular și forța talentului său, pregnante în volumele care se succed începând cu acest an, îi vor aduce o binemerită, dar târzie recunoaștere.

Se retrage la Comana, împreună cu soția sa Lyggia (născută Alexandrescu), cu care se căsătorise în 1946 și care va deveni personajul emblematic al volumului *Zenobia*, publicat în 1985. Aici, pe "malul albastru", va continua să-și scrie poemele. Din creația sa face parte și romanul „*Calea șarpelui*”.

După 1990 este invitat să susțină lecturi publice în Germania, Franța, Olanda și Elveția. Opera sa este tradusă în principalele limbi de circulație internațională, la edituri

prestigioase, fiind încununată cu premii importante. În 1995 a fost timp de un an bursier DAAD la Berlin.

Se stinge din viață la 29 septembrie 2001, dispariția sa fiind resimțită ca o mare pierdere pentru poezie.

Premii și distincții:

- 1958** Premiul Uniunii Scriitorilor pentru literatură pentru copii, București
- 1968** Premiul Uniunii Scriitorilor pentru traduceri, București
- 1975** Premiul Uniunii Scriitorilor pentru poezie, București
- 1986** Premiul special al Uniunii Scriitorilor pentru întreaga activitate literară, București
- 1992** Premiul național de poezie „Mihai Eminescu”, Botoșani
- 1992** Premiul Republicii Zair pentru poezie străină, Kinshasa
- 1995** Premiul Fundației Culturale Române pentru excelență artistică, București
- 1997** Premiul revistei Flacăra „Magician al cuvântului”, București
- 1999** Premiul european de poezie, Münster
- 2002** Titlul de „Cavaler al Literaturii” acordat de Academia de Științe, Literatură și Arte Oradea (ASLA)
- 2002** The American Romanian Academy Arts Award

Proverbe:

Înțelept ca *șarpele* și curat ca porumbița, pururea să te arăți!

Crește *șarpele* în sân, ca mai bine să te muște.

A prinde *șarpele* cu mâna altuia (nebunului).

Șarpele când îl doare capul iese la drum.

Șarpele de casă, mult venin lasă.

Sub piatra cea mai frumoasă *șarpele* ascuns zace.

b. universală

În „*Cartea Cărților*”, Biblia, șarpele este cel care o îndeamnă pe Eva să săvârșească „*Păcatul Strămoșesc*”.

Genesa (Facerea) sau întâia carte a lui Moise.

Ispitirea femeii

2.25. Omul și nevasta lui erau amândoi, și nu le era rușine.

3.1. Șarpele era mai șiret decât toate fiarele câmpului pe cari le făcuse Domnul Dumnezeu. El ai zis femeii: Oare a zis Dumnezeu cu adevărat: Să nu mâncați din toți pomii din grădină?

3.2. Femeia a răspuns șarpelui: Putem să mâncăm din rodul tuturor pomilor din grădină.

3.3. Dar despre rodul pomului dinspre mijlocul grădinii, Dumnezeu a zis: Să nu mâncați din el, și nici să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți.

3.4. Atunci șarpele a zis femeii: Hotărât că nu veți muri:

3.5. dar Dumnezeu știe că, în ziua când veți mânca din el, vi se vor deschide ochii, și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul.



3.6. Femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și plăcut de privit, și că pomul era de dorit ca să deschidă cuiva mintea. A luat deci din rodul lui, și a mâncat; a dat și bărbatului ei, care era lângă ea, și bărbatul a mâncat și el.

Păcatul lui Adam

3.7. Atunci li s-au deschis ochii la amândoi; au cunoscut că erau goi, au cusut la olaltă frunze de smochin și și-au făcut șorturi din ele.

3.8. Atunci au auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin grădina în răcoarea zilei: și omul și nevasta lui s-au ascuns de Fața Domnului Dumnezeu printre pomii din grădină.

3.9. Dar Domnul Dumnezeu a chemat pe om, și i-a zis: Unde ești?

3.10. El a răspuns: Ți-am auzit glasul în grădină; și mi-a fost frică, pentru că eram gol, și m-am ascuns.

3.11. Domnul Dumnezeu a zis: Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?

3.12. Omul a răspuns: Femeia pe care mi-ai dat-o ca să fie lângă mine, ea mi-a dat din pom și am mâncat.

3.13. Și Domnul Dumnezeu a zis femeii: Ce ai făcut? Femeia a răspuns: *Șarpele* m-a amăgit, și am mâncat din pom.

3.14. Domnul Dumnezeu a zis șarpelui: Fiindcă ai făcut lucrul acesta, blestemat ești între toate vitele și între toate fiarele de pe câmp; în toate zilele vieții tale să te târăști pe pânțe, și să mănânci țărână.

3.15. Vrășmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul.

3.16. Femeii i-a zis: Voi mări foarte mult suferința și însărcinarea ta; cu durere vei naște copii, și dorințele tale se vor ținea după bărbatul tău, iar el va stăpâni peste tine.

3.17. Omului i-a zis: Fiindcă ai ascultat de glasul nevestei tale, și ai mâncat din pomul despre care îți poruncisem: Să nu mănânci deloc din el, blestemat pământul din pricina ta. Cu multă trudă să-ți scoți hrana din el în toate zilele vieții tale;

3.18. spin și pălămidă să-ți dea, și să mănânci iarba de pe câmp.

3.19. În sudoarea feței tale să-ți mănânci pâinea până te vei întoarce în pământ, căci din el ai fost luat; căci țărână ești și în țărână te vei întoarce.

3.20. Adam a pus nevestei sale numele Eva; căci ea a fost mama tuturor celor vii.

3.21. Domnul Dumnezeu a făcut lui Adam și nevestei lui haine de piele, și i-a îmbrăcat cu ele.

3.22. Domnul Dumnezeu a zis: Iată că omul a ajuns ca unul din Noi, cunoscând binele și răul. Să-l împedecăm dar acum ca nu cumva să-și întindă mâna, să ia și din pomul vieții, să mănânce din el, și să trăiască în veci.

3.23. De aceea Domnul Dumnezeu l-a izgonit din grădina Edenului, ca să lucreze pământul, din care fusese luat.

3.25. Astfel a izgonit El pe Adam; și l-a răsăritul grădinii Edenului a pus niște heruvimi, cari să învârtească o sabie învâpăiată, ca să păzească drumul care duce la pomul vieții.

Jules Verne (1928-1905), scriitor francez

În tinerețe a frecventat cercul literar al scriitorului Dumas – tatăl a debutat cu comedii, astăzi complet uitate, dar și-a cucerit faima mondială ca maestru al romanelor de aventuri și de călătorii. Epoca marilor cuceriri științifice și explorări ale unor pământuri depărtate a găsit în el un entuziast interpret, dotat cu o fantezie uimitoare, care intuiește și anticipează îndrăznețe descoperiri și invenții în domeniile științei și tehnicii. Povestitor captivant, el a imprimat un caracter de verosimilitate întâmplărilor celor mai fantastice. Scrise într-un stil limpede și simplu și cu vădite accente satirice și umoristice, romanele sale prezintă interes și sub accent social și psihologic. Eroii lui Verne demonstrează o inepuizabilă încredere în inteligența și voința omului, în progresele impetuoase ale științei. Opera sa: „*Cinci săptămâni în balon*” (1863), „*De la Pământ la Lună*” (1865), „*Copii căpitanului Grant*” (1868), „*20.000 de leghe sub mări*” (1870), „*Ocolul Pământului în 80 de zile*” (1873), „*Insula misterioasă*” (1875), „*Căpitan la 15 ani*” (1878), „*Castelul din Carpați*” (1892), ș.a, prin vivacitatea mesajului ei umanist, se bucură de o permanentă popularitate. Majoritatea scrierilor lui au fost traduse și în limba română.



În romanul „*Șarpele de mare*” echipajul vasului „Saint-Enoch” se ocupa cu vânătoarea de balene. Din echipaj face parte și meșterul Cabidoulin care susținea că nu găsesc balene deoarece le-a înghițit pe toate un monstru marin, șarpele de mare. El zicea că până la sfârșitul călătoriei îl vor întâlni. Baleniera eșuează, iar Cabidoulin le povestește celorlalți că a văzut capul monstrului, un fel de cap de cal, cu un cioc enorm, ieșind dintr-o coamă deasă, avea o coadă lungă și monstruoasă. El crede cu convingere în existența monstrului, care le-a lovit ambarcațiunea și pe care nu l-a văzut nimeni altcineva.

Jean de La Fontaine

S-a născut la Château-Thierry; actul lui de botez poartă data de 8 iulie 1621, ceea ce ne dă cu aproximație data lui de naștere. Tatăl lui avea o slujbă de maître des eaux et forêts în ducatul Château-Thierry, astfel încât putem presupune că viitorul fabulist s-a bucurat de o copilărie fericită și îmbelșugată.

La vârsta de 20 de ani a intrat într-o congregație religioasă, pe care a părăsit-o curând. A mărturisit mai târziu că, în seminar, se ocupase mai mult cu cititul versurilor decât cu rugăciunea.



În 1647 a preluat slujba tatălui său și s-a însurat.

Studiază cu aviditate operele anticilor și citește scrierile autorilor francezi, italieni, spanioli ai vremii sale. Câțiva ani mai târziu, La Fontaine intră sub ocrotirea superintendentului Fouquet, care-i acordă o pensie de 1000 de livre, cu condiția să-i de în schimb versuri. Scrie poezii convenționale. În cele din urmă Parisul îl seduce. Rămâne în orașul luminilor, unde se împrietenește cu Boileau, Racine, Molière și Chapelle. Începe să publice, dar abia în 1668 apar primele 6 cărți ale fabulelor, care-l vor propulsa printre marii scriitori ai secolului său.

Moștenitor de drept al lui Esop, La Fontaine își recunoaște ilustra ascendență în chiar titlul „*Fables d'Ésope mises en vers par M. de La Fontaine*”. În următoarele cărți de fabule, apărute în 1678 și 1694, originalitatea lui La Fontaine se afirmă cu mai mult curaj,

dar scriitorul a mărturisit adeseori că datorează clasicilor inspirația scrierilor sale. Originalitatea talentului său dăruiește scurtelor povestiri morale o formă nouă, complexă; caracterele sunt nuanțate, narațiunea evoluează, căpătând substanță și trecând alert și coerent de la expunere la dezvoltarea situației și apoi la deznodământ, dialogurile sunt vii, dând adeseori iluzia că citim o mică piesă de teatru.

S-a stins la 13 februarie 1695.

Șarpele și pila

Se spune că un șarpe vecin c-un ornicar,
(Pentru-ornicar desigur un neplăcut vecin)
Intrându-i în dugheană, cătase în zadar
Ceva ca să mănânce, dar nu găsi altfel
Decât o simplă pilă cu dinții de oțel
Pe care, îmbălând-o cu negrul său venin,
A încercat s-o roadă. Și-i spuse-atuncea pila:
„O minte mult neroadă!”
Nu vezi că sunt, sărmane, mai tare decât tine?
Micuța mea reptilă, reptilă fără minte!
Tu nu-ți cunoști pe semne măsura năzuinței,
Și pân-s-ajungi să-mi faremi măcar un zimț din mine,
Tu mai degrab’, mă crede, ai să-ți fărâmi toți dinții...
Căci mie nu mi-e teamă decât de-al vremii dinte”.
Luați aminte-acestea, o, spirite de rând
Ce, neputând să faceți nimic, trăiți mușcând
Dar truda voastră toată-i redusă la neant,
Vă-nchipuiți, nemernici, că dinții voștri oare
Pot să distrugă-atâtea lucrări nepieritoare?
Când ele-s de aramă, de-oțel, de diamant.

Lev Nikolaevici Tolstoi

Marele scriitor rus L.N. Tolstoi s-a născut, a crescut și a trăit o bună parte din viață în mediul sătesc, la Iasnaia Poliana. El i-a iubit mult pe copii și a închinat o seamă de povestiri și basme celor din Iasnaia Poliana.

Aceste povestiri și basme Tolstoi le-a publicat pentru prima dată prin anii 1874-1875 în „*Abecedarul*” și în „*Cărți rusești pentru citit*”.



Sunt binecunoscute povestirile și basmele ca: „*Filipok*”, „*Trei urși*”, „*Balena*”, „*Prizonierul din Caucaz*”, „*Leul și câinele*” și altele.

Fabulele lui Lev Tolstoi interesează în egală măsură atât pe copii cât și pe oamenii adulți, ca niște povestiri fabuloase, în care totul este captivant și plin de învățăminte.

Fabulele antichității se terminau totdeauna cu o concluzie sau cu o morală. Lev Tolstoi renunță la aceste finalizări, păstrând doar acțiunea și caracterele personajelor, fiind încredințat că cititorii vor trage învățămintele de rigoare. A scris romanele „*Război și pace*”, „*Anna Karenina*”.

A murit în 1910.

Șarpele de casă și ariciul

Într-o zi ariciul veni la șarpele de casă și îi spuse:

- Găzduiește-mă, șarpe de casă, pentru un timp în cuibul tău.

Șarpele de casă îl găzdui. Dar de cum intră ariciul în cuibul, puii șarpelui de casă nici că mai avură trai. La o vreme, șarpele îi spuse:

- Te-am găzduit pentru un timp, dar acuma pleacă: Puii mei se tot înțepă dureros în ghimpii tăi.

Ariciul răspunse:

- Să plece cine se înțepă, că eu unul nu mă plâng.

Joseph Rudyard Kipling (1865-1936)

S-a născut în India la Bombay în anul 1865. Opera lui Kipling e foarte întinsă și variată, inegală ca realizare estetică din această pricină. Nuvele, povestiri, scenete, romane, poezii, note de călătorie, schițe se îngrămădesc în jurul scriitorului îngreunând judecățile critice, clara stabilire a unui profil literar unic. Copilăria și tinerețea petrecute în India, pe de o parte, și



formația intelectuală engleză, pe de altă parte, au făcut din el un amestec ciudat, dar pe care-l întâlnim la multe personalități ale culturii britanice. A scris nuvele într-o manieră impresionistă („*Ricșa fantomatică*”, „*Multe născociri*”, „*Căpitanii curajoși*”) și romane („*Lumina care s-a stins*”, „*Kim*”, „*Cele șapte mări*”) evocând India cu fauna și flora ei luxuriantă, învăluită într-o atmosferă de basm. În culegerile de poezii „*Cântece departamentale*”, „*Balade de cazarmă*”, ca și în volumele „*Povestiri simple din munți*”, „*Trei soldați*”, „*Povestea familiei Gadsby*”, Kipling prezintă existența obișnuită a soldaților, ofițerilor și a micilor funcționari locali, preamărind curajul albilor și valoarea unei vieți de acțiune și susținând teza misiunii civilizatoare a colonialismului englez. Celebru pentru volumul de povestiri „*Cărțile junglei*”, unde se dovedește a fi un maestru al narațiunii scurte, colorate și vioaie, îmbogățită cu elemente de măreție sobră. A primit premiul Nobel pentru literatură în 1907.

A murit în 1936.

Cartea junglei este cartea dragostei pentru natura străveche, în care puține s-au schimbat de la începutul lumii. Legea care domnește aci peste dobitoace e mai dreaptă decât multe din legile oamenilor și coexistența ființelor pădurii mult mai generoasă. Cărțile junglei sunt un omagiu adus de scriitorul englez Asiei adânci, tăcute, înțelepte.

Mowgli, puiul de om a fost crescut de fiare care l-au iubit. În junglă Bagheera, Baloo și **Kaa**, marele python, care se laudă a fi cel mai vechi martor al lumii sunt cei mai apropiați apărători ai copilului. Ei îl iubesc, îl răsfată și-l salvează de nenumărate ori. Chiar de la început pantera și ursul cel cafeniu au fost chezașii primirii lui Mowgli în junglă, împotriva

atâtor voci care refuzau puiului de om viața alături de fiare și mai cu seamă împotriva lui Shere Khan, tigrlul cel lacom, ucigașul, cum îi spun ceilalți. Tot ei îl salvează când, din ușurătate copilărească, Mowgli se lasă dus de zevzecul neam al maimuțelor, de neamul Bandar-log, cel care nu are lege de care să asculte, nici vre-un fel de discernământ. Și la cetatea maimuțelor de dincolo de fluviu, din peșterile înghețate, obiect al unei splendide descrieri a străvechiului oraș indian părăsit de oameni, se dă o mare bătălie pe viață și pe moarte între Bagheera, Baloo, Kaa și tot poporul Bandar-log pentru eliberarea lui Mowgli. Totul se sfârșește cu bine după teribilul joc a lui Kaa cu maimuțele și după pedeapsa pe care Mowgli o primește cu supunere de la Bagheera, în spiritul prescripțiilor legii. Altă dată, în greua înfruntare cu Shere Khan care-l urmărea cu gânduri de moarte, Mowgli primește ajutorul Akela, lupul cel mare, care-l primise pe „Brotăcel” în rândurile lupilor. La rândul său, Mowgli își ajută prietenii, o cumplită luptă va fii aceea a lupilor împotriva dhole-ilor ucigași care-i atacă necinstit. Și cu sfatul lui Kaa, Mowgli va duce la bun sfârșit un plan salvator pentru lup, deși toți vor sângea amarnic în clipe de deprimare pricinuită în aceeași măsură de atacul mișelesc și de seceta nemaiauzită.

Viața făpturilor pădurii din „*Cărțile junglei*” se scurge într-o natură de o rară frumusețe, gravă și chiar solemnă, într-un mod exemplar și pentru oameni. Ele pot sluji de pildă în formarea caracterului omenesc și doar a rare stârnesc hazul.

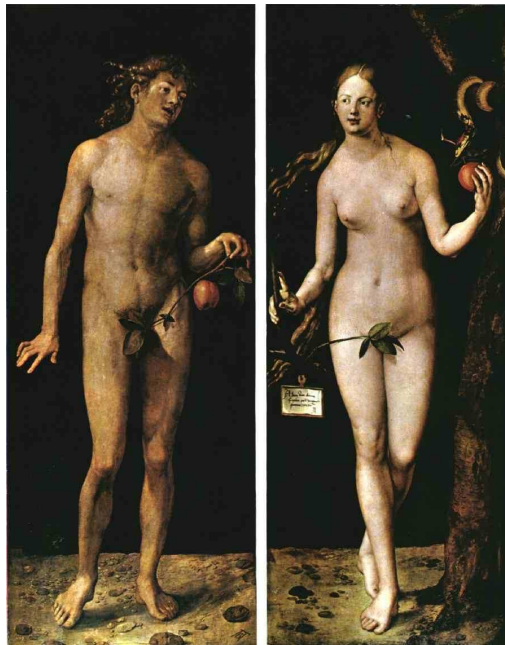
Ceea ce a învățat Kipling de la India e cuprins în întregime în „*Cărțile Junglei*”, în această aparent naivă dar atât de profundă operă a lui care încearcă aproape o reinterpretare a lumii în viziunea miracolului, frumuseții și adevărului.

Simbolul șarpelui în pictură.

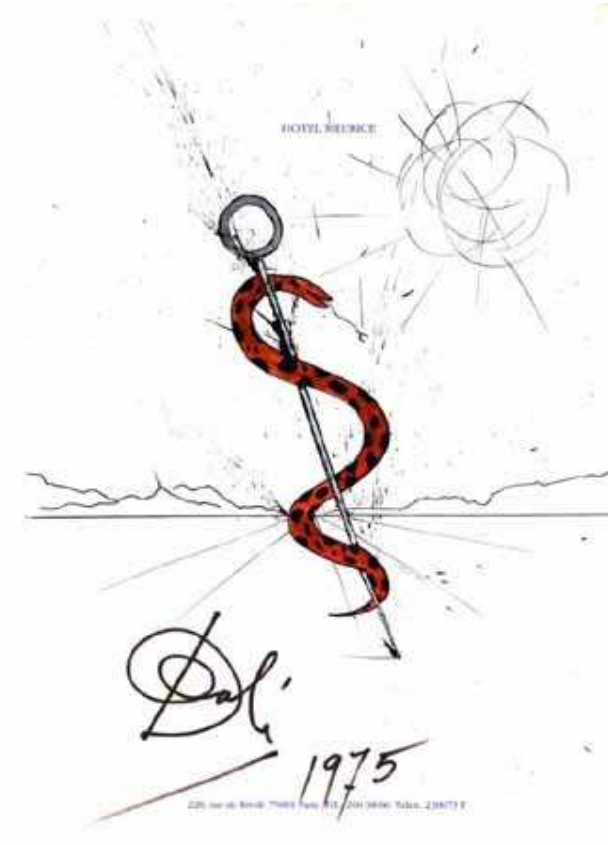
Șarpele apare în mai multe tablouri dintre care:



Adam și Eva (1504) – Albrecht Dürer



Adam și Eva (1507) - Albrecht Dürer



Caduceus – Salvador Dalí



Moartea Cleopatrei – Guido Cagnacci

Simbolul șarpelui în sculptură.

Sculpturi în care este reprezentat șarpele:



Gliconul



Medusa



Monumentul Izvorul de Aur al Dacilor



Monumentul Izvorul de Aur al Dacilor

Simbolul șarpelui în muzică.

Precum în literatură, pictură, sculptură și film șarpele apare în muzică în următoarele piese:

AC/DC – Snake Eye

Artist necunoscut – The Snake

Audio Bullys – Snake

Brand New Heavies – Snake Hips

Duran Duran – Union of the snake

Eric Clapton – Snake Drive

Godsmack – Snake bite

High Tone – Spiral Snake

Iggy Pop – Talking Snake

Jan Akkerman – Nail the Snake

Lagwagon – Ride the Snake

Love Like Blood – Into the Snake Pit

Mega Man 3 – Snake Man

Oasis – Snake Bite

Phoenix – Vasiliscul și aspida

PJ Harvey – Long Snake Moan

Rainbow - Snake Charmer

Rich & Jeff – The Snake

R. Kelly – Snake

Swollen Members – Snake Pits

Ted Nugent – Snake Skin Cowboy

The Doors – Crawling King Snake

Throwing Muses – Snake

Underworld – King of Snake

Simbolul șarpelui în film.

Anaconda

apariție: 1997

actori: Jennifer Lopez, Ice Cube, Jon Voight, Eric Stoltz

regizor: Luis Losa

Un film cu o distribuție de excepție (Jennifer Lopez, Jon Voight și Ice Cube), film ce prezintă aventura unei echipe de filmare în jungla amazoniană.

Adânc în mijlocul junglei amazoniene, o echipă de filmare condusă de doctorul Steven Kale (Eric Stoltz - Killing Zoe) și Terri Flores (Jennifer Lopez - U-Turn) salvează un singuratic, Paul Sarone (Jon Voight - Mission Impossible). Dar Sarone este un om obsedat, și motivul secret pentru care îi atrage în pericol și pe ceilalți este că vrea să captureze un monstru.



Bibliografie:

1. V. Voiculescu - Înaltele neliniști Versuri si Proza - Editura Doina
2. Dicționar Enciclopedic - Editura Enciclopedică
3. Ivan Eseev - Dicționar de magie, de monologie si mitologie românească
4. Doina Ruști - Dicționar de simboluri din Opera lui Mircea Eliade - Editura Coresi
5. Dumitru Chioaru, Ioan Radu Văcărescu - Antologia poeziei romane de la origini până azi
6. Virgil Ionescu - Zodiacul chinezesc
7. Mihail M. Robea - Proverbe și ghicitori
8. Enciclopedia Encarta 2003
9. La Fontaine - Fabule - Editura Vreamea
10. Lev Tolstoi - Furnica și porumbița - Editura Ion Creangă, București 1987
11. Jules Verne - Șarpele de mare - Editura tineretului
12. Internet de pe site-urile: